

Kyrkobladet

Frösön Norderön Sunne

Nr 1 - 2009

Carl Burman - getarpojken som blev miljonär

En helt vanlig dag på jobbet

Konfirmation nu och då

Fastetid

– en smärtsam tid då vi tänker på Guds kärlek

Tillvaron är fylld av gåtor. Varje dag måste du göra detta konstaterande. Livet rymmer många frågetecken. Och människor lever vidare, utan att få svar. Man vänjer sig. Den ena dagen är den andra lik.

Många bär ändå en fruktan inför morgondagen. Vad skall jag få möta? Hur skall jag klara den? Inte ens den som lever med en kristen tro får svar på tillvarons frågor. Mycket är fortfarande förborgat. ”Ännu ser vi en gåtfull spegelbild”, som aposteln Paulus säger. Vår tillvaro är komplicerad. Inte ens spegelbilden är sann. Men vi har ett löfte om att få se verkligheten. Guds verklighet. Gud själv. Det är ett viktigt löfte. Det håller. Det kan man leva på. Det håller också i döden.

Fastetiden är en tid när vi får försöka leva oss in i den kristna trons största mysterium. Den utgivande kärleken. Att någon ger sitt liv för oss. För att vi skall leva. I evighet. Störst är kärleken, säger Paulus. Och då talar han till oss om Guds kärlek. Guds kärlek i Jesus Kristus.

Det är en mycket märklig kärlek han talar om, ty den skall aldrig ta slut. Det är ju så mycket som skall ta slut. Vårt liv. Till och med den jord vi lever på. Slutar då allt med en gåtfull spegelbild? Nej, när tiden är slut skall allt förändras. Då skall vi se ansikte mot ansikte. Då skall vi se Gud. Då skall alla frågor få sitt svar. Men först måste Jesus säga till sina lärjungar, ”Vi går nu upp till Jerusalem”, och så förklarar han för dem att han måste offra sig och dö. Det ingick i Guds plan.

Lärjungarna kunde inte gripa om den stora hemlighet som nu uppenbarades för dem. Det var en gåtfull spegelbild de såg. ”Allt som profeterna har skrivit om människosonen skall gå i uppfyllelse...och de skall döda honom.” Bibeln säger att av detta begrep lärjungarna ingenting. Vad Jesus menade var fördolt för dem. Och de kunde inte förstå vad Han sa: De såg bara en gåtfull spegelbild. Lärjungarna trodde att vandringen skulle sluta med lidande och död. Därför vandrade de säkert med tunga steg upp till Jerusalem. Och de förundrades över att han sa att han skulle uppstå från de döda.

Vi vet ju hur det gick. Men ändå vill Jesus tala med dig om detta. Om sitt lidande och sin död för din skull. Det innersta i den kristna tron. Han vill tala med dig om kärleken från Gud. Aldrig talas det så mycket om Jesu försoningsgärning som nu under fastetiden och påsktiden. Det är därför den här tiden är bra att ha till eftertanke. Det är genom sitt Ord som Jesus kan förmedla denna gudomliga kärlek till dig. Men lyssna då och be att kunna se och förstå och gripas av den kärlek som till sist en gång skall förändra den gåtfulla spegelbilden.

Göran Modén
kyrkoherde

goran.moden@frosokyрка.se

Husförhöret

Ord och uttryck kan skapa gemenskap och förståelse men också stänga ute från gemenskap. Inom kyrkan är detta inget undantag och därför kommer det hållas ”husförhör” i Kyrkobladet. Här kommer ämnen, ord och uttryck att förklaras på ett förhoppningsvis förståeligt sätt.

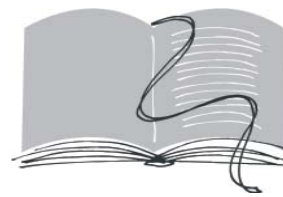

Illustration: Susanne Engman/IKON

Konfirmation

De flesta av oss har en gång konfirmerats och de flesta ungdomar i våra församlingar konfirmerar sig än idag. Därför känns det lite konstigt att behöva förklara vad konfirmationen är och betyder. Men konfirmandundervisningen genomgår en ständig förändring; nya metoder, ny pedagogik och nya målsättningar. Exempel på dessa förändringar kan du läsa om i denna tidning.

För inte så länge sedan var konfirmationen steget in i vuxenvärlden, då man fick ta emot den första nattvarden. Dagens konfirmander tar däremot steget in i en annan värld, en värld i ständig förändring. I den behövs värderingar som man kan stå stadigt på.

Viktiga delar av konfirmationsundervisningen är därför samtal kring kristen tro, varifrån vi kommer och är på väg, etik om vad som är rätt och fel och om existentiella frågor som meningen med livet. I allt detta är dopet centralt, inte bara som en punkt i historien, utan även som ett ”livsprogram” med ett slutmål i sikte. Det är just detta konfirmationen går ut på, att som döpt få bli ”bekräftad” (konfirmerad). En bekräftelse på att jag får tillhöra en Gud som älskar mig och att jag får vara en del av en stor och betydelsefull gemenskap.

Urban Nolander, församlingspedagog

Lövstadagen den 16 maj

”Slå ett slag för kyrkan”
En aktivitet för hela familjen.

Frösö församling har en omfattande barn- och ungdomsverksamhet.

Vi deltar i Lövstadagen
och arrangerar brännboll.
Välkomna!

Påskharen, "hare" något med påsken att göra?

"Mamma, dog påskharen på långfredagen?" Frågan ställdes av en liten grabb, när han vände och vred på allt som hör påsken till. Till slut kom han fram till att det måste nog ha varit påskharen som blivit korsfäst.

Är man liten och därtill har en vag koppling till ursprunget till påskens budskap, kan det vara förlåtligt om man ibland blandar ihop korten. Men hur konstigt det än låter kan nog den lilla pojken ändå ha varit en sanning på spåret...

Visst förekommer olika slags "påskdjur" både i vår kyrkliga påsktradition och i de bibliska påskberättelserna men aldrig någon hare. Påskharen är ett av våra nyaste påskfenomen. I knappt 100 år har den varit känd här i Sverige. Frågan är: Hur har påskharen skuttat in i vårt påskfirande, och vad står figuren för? För att kunna få svar på den frågan måste vi nog bege oss till ett sydtyskt bageri i slutet av 1600-talet.

Att baka bildbröd till de stora högtiderna har gamla anor i tyska bagerier. Där är det fortfarande populärt att inför påsken baka ett bröd föreställande påskalammet, en av våra absolut äldsta påsksymboler. I över tre tusen år har påskalammet fått stå som symbol för det mest centrala i påskbudskapet.

Påskalammet har sitt ursprung i Gamla testamentet, i den judiska påskhögtiden som firas till minne av israeliternas uttåg ur Egypten. Det berättas i Andra Moseboken att dödsängeln "passerade förbi" alla hem vars dörrposter hade blivit bestrukna av påskalammet blod. Här har vi även förklaringen till ordet "påsk" som kommer från hebreiskans "pesach" att gå förbi, passera. Traditionen att varje år till påsk slakta ett lamm, fick symbolisera räddning & befrielse.

Senare, i Nya testamentet när Johannes döparen pekade ut Jesus som "Guds lamm" som tar bort världens synd, fick påskalammet en djupare innebörd. Ett sammanträffande som fått stor betydelse var att Jesus dog på korset exakt vid samma tidpunkt på fredagen som påsklammen skulle slaktas. På så sätt är den kristna påsken en fortsättning på den judiska, med många länkar som förbinder dem båda. Den mest centrala är att Jesus, likt påskalammet, kom med räddning och befrielse genom sin död.

Att just baka bildbröd med påskalammet som motiv har man alltså gjort i hundratals år i Tyskland. Men något gick fel i området runt Pfalz & Elsass i slutet av 1600-talet. En troligtvis mycket slarvig bagare fick inte till sina påskalamm som de borde ha blivit, men istället för att kasta bort bakverket (som jag tycker att han nog borde ha

Påsklammet är en av våra absolut äldsta påsksymboler.

gjort), kom de ut på marknaden i form av något som mer liknade harar istället för lamm. Dessa nyskapta "påskharar" blev mycket populära men förblev kända endast lokalt i Sydtyskland i omkring 150 år. Runt 1850 lanserades påskharen från sydliga Tyskland till övriga Tyskland, med hjälp av godis- och leksaksindustrierna, som en påsksymbol för barn. Senare spreds "påskharen" ut över världen med tyska emigranter i början av 1900-talet.

Ska man tro Nationalencyklopedin är påskharen ett enda stort missförstånd. En missstolkning som till slut ledde fram till att en liten pojke trodde att det var en hare som blivit korsfäst på långfredagen. Men om han bara kunnat förstå att det är ett påskalamm som döljer sig i påskharen och att det är Jesus som döljer sig i påskalammet, så hade han nog förstått påskens budskap på djupet.

Urban Noland, församlingspedagog

Musik, musik...

Bach, Bach, Bach!

Hornsbergskyrkan

29 mars kl 18.00

Archi Jamt

Bengt-Erik Norlén, violin,
Annelie Öberg-Rydh, violin,
Peter Roos, viola,
Katarina Åhlén, cello,
Lena Moén sopran.
Välkomna!

Från Duke Ellington till ABBA

Sunne Kyrka

26 april, kl 18.00

Frösö Vokal solosång samt kör,
Näldens Storband
Ledare:
Tomas Sillrén och Lena Moén.
Välkomna!

" ABBA- Frossa"

Sunne Kyrka

14 maj kl 19.00

Tuttifruttikören, Ceciliakören,
Frösö Ungdomskör,
" The MAMAS"
Johan Ederfors, piano
Körledare: Lena Moén
Välkomna!

Konfirmation nu och då

I en av Frösö församlings konfirmandgrupper har vi infört ett faddersystem där varje konfirmand får sin egen fadder bland de vuxna i församlingen.

Söndagen den 15 februari tillbringade konfirmander och ledare tillsammans med faddrar en dag ute i Sunne där vi åt lunch tillsammans och hade gudstjänstverkstad. Konfirmanderna skapade en egen gudstjänst med hjälp av sina faddrar. Dagen avslutades med en spännande mässa kl 18 på kvällen där predikan var en pjäs som var inspirerad av bibeltexten "Den barmhärtige Samariern" och med hembakat nattvardsbröd i modernt format.

Under dagen fick faddrar och konfirmander besvara frågor angående "Konfirmation nu och då". Här presenteras en sammanfattning av svaren vi fick.

Text och foto: Shermine Nolander, församlingspedagog

När kommer du att konfirmeras?
- 17 maj 2009.

Nu

- Förra århundradet!

Då

Varför vill du konfirmeras?

- Det verkade kul och spännande.
- Det känns självklart.
- Träffa kompisar.
- Alla andra gör det.

Nu

- Mina föräldrars önskan.
- Jag ville det.
- Bli en del av det kristna budskapet.
- Det är tradition.

Då

Hur många av dina kompisar konfirmerar sig?

- Typ alla
- Ca 16 st
- Vet inte, många.
- Kanske nio från klassen.

Nu

- Alla.

Då

När fick du din första nattvard?

- På ungdomsmässan.
- På min kusins konfirmation.
- På upptaktslägret.
- Längre sen.

Nu

- På konfirmationsdagen.

Då

Vad vill du få ut av konfirmationstiden?

- Lära mig mer om det kristna livet.
- Få nya kompisar.
- Få roliga stunder.
- Skapa fina minnen.
- Vet inte.

Nu

- Kunskap i kristendom.
- Kamratskap.

Då

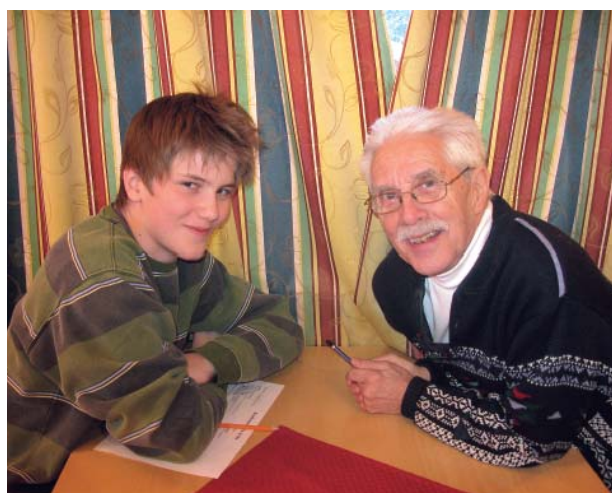
Hur många konfirmandledare har du?

- Två huvudledare. Lars-Åke Wikström, präst och Shermine Nolander, församlingspedagog, samt åtta unga konfirmandledare som leder lekar, fixar fika, spelar drama...

Nu

- En, prästen.

Då

Konfirmander 2009

Bakre raden fr. vänster: Therese Nerpin, Kristian Appelkvist Årvåg, Erika Lundström, Erik Gustafsson, Christina Arvidsson, Madeleine Almén. Mellanrad fr. vänster: Anna Lindqvist, volontär, Agneta Vojnic-Hajduk, församlingspedagog, Linn Dadell, Joel Portinsson, Jonas Karström, Fredric Bergström, Jonas Fundin, Maria Borin, ung konfirmandledare, Rebecca Lundgren, ung konfirmandledare. Främre raden från vänster: Marlene Wiklund, Camilla Borin, Fredrik Gustafsson, Linn Wikström, Svante Tängmark, präst, Josefin Wikner, Jonna Andersson, Robin Nilsson Boij.

Hur går konfirmandundervisningen till? Vad gör ni?

- Vi leker, läser ur Bibeln, sjunger psalmer.
- Fikar, går på gudstjänster.
- Lär oss om tron, Jesus och Gud.
- Åker på läger. Mycket drama och vandringar.
- Pysslar, skriver pjäser baserade på Bibeln.

Nu

- Lektioner, läxor, förhör.
- Föreläsningsform.
- Frågor och svar.

Då

Får ni lära er något utantill?

- Vet ännu inte.
- Sånger och psalmer.
- Har inte kommit dit än. Vår Fader tror jag.

Nu

- Ja, massor (det mesta glömt idag).
- Ja, ganska mycket och det är jag glad för idag.

Då

Hur kommer konfirmationen att gå till?

- Framföra ett ämne.
- Planscher och skådespel.
- Vet ännu inte.
- Pjäser.

Nu

- Förhör i kyrkan på lördag, nattvard på söndag.
- Förhör och knäfall.

Då

Har ni något konfirmandläger?

- Ja, ett i början och ett på slutet.
- Plus dagsläger utan övernattnig.

Nu

- Nej.
- Fanns inga läger då.
- Jag var på läger hela tiden fram till konfirmanddagen.

Då

Vad kommer du att ha på dig på konfirmanddagen?

- Vit kåpa och röd ros.

Nu

- Vit klänning, vita skor, permanentat hår.
- Mörk kostym: vit skjorta, slips, svarta byxor.

Då

Vad önskar du dig i konfirmandpresent?

- En kamera och en enhjuling.
- Pengar.
- En resa kanske.
- Skoter.
- Ett kors.

Nu

- Bibel, psalmbok, brosch.
- Klocka och örhängen.
- Kors och guldring.
- Silversked.

Då

Carl Burman - getarpojken som blev miljonär

Denna artikel ingår i vår artikelserie om kända och okända personer som vilar vid Frösö kyrka.

Om Karl XII heter det: ”Han försmådde alla yttre tecken på sin kungliga värdighet.” På samma sätt kan man säga om Carl Burman: ”På klädsel, utseende och uppförande i övrigt, kunde ingen gissa sig till att under denna anspråkslösa yta dolde sig en miljonär”.

Föddes fattig och oäkta

Carl Burman föddes den 19 november 1820, fattig och oäkta. Ett oäkta barn var vid den här tiden helt och hållet arvlöst. Hans mor var utblottad på jordiska ägodelar och hennes anseende var i sedligt avseende inte det bästa. Hans far ville inte kännas vid sin son. En mild försyn förskonade Carl från att minnas de första åren av sin levnad, vilka förflyto i fattigdom och elände. Carl växte dock upp till en pigg och glad gosse med en skymt av skojfrisk skälmaktighet i ögonvrån, iakttagelseförmåga och intelligens. Någon skolgång var det inte fråga om vid denna tid, skolstadgan kom först 1842.

Arbete som getarpojke

Carl fick sitt första arbete som getarpojke, dvs sysselsatt med att valla boskap, hos Ola i Lungre, Kyrkås. Det hade varit laga skifte i byn. Gärdesgårdar fanns ännu inte omkring de tilldelade slättermyrarna och ängarna. När kreaturen betade i lugn och ro, kunde Carl tänka över sin situation och hur han skulle komma ur sin fattigdom. På söndagarna hade Carl ledigt. Korna gick då och betade i en inhägnad. För de få slantar han hade, köpte han lakritsremmar, som han klippte upp i bitar och sålde till bypojken.

En dag sade hans husmor Agneta: ”Du som har lust och fallenhet för affärer, måste lära dig att läsa, skriva och räkna i stället för att springa i gårdarna på söndagsaftnarna.” Agneta hade fått sina kunskaper av en guvernant i Ragunda prästgård och var i besittning av rätt goda kunskaper. Det kan förmodas att både lärare och lärjunge gjorde sitt bästa.

Något år därefter var Carl getarpojke hos Erik Olsson i Kläppe. Han gillrade för ekorrar, men skinnen hjälpte inte upp hans ekonomi. En dag lyckades

han fånga två harungar. Dessa sålde han för 50 öre. En annan lyckad affär – tyvärr fallen i glömska – förmerade femtioöringen till 1 kr och 50 öre, en i Carls ögon väldig vinst. En dag fick Carl tillsägelse att gå till Mo i Lit, i ett ärende. Av en bonde fick han köpa en bytta messmör för sin förvärvade penningssumma 1:50.

Återkommen bad han sin husbonde att få gå till staden med messmörbyttan. Hans begäran beviljades och för messmörbyttan erhöll han 3 kronor. Nu var den lille affärsmannen Carl i sitt esse och vägen till framgång syntes öppen.

Carls första lärospån i affärslivet

Det fick han genom anställning som handelsbiträde hos Nisse Wikström i Östersund. Här fick Carl sätta sig in i affärslivets många labyrinter. Nu råkade

han ut för en olycka, som kostade honom synen på ena ögat, en olycka som förorsakade honom åtskilliga obehag. Wikström satte stort värde på sitt unga handelsbiträde. Carl fick ingå i kompanjonskap i vissa affärer. Anställningen som handelsbiträde tog emellertid slut, då Wikström flyttade till Sundsvall och anlade Mons sågverk.

Fastigheten Glasätt

I förra hälften av 1800-talet ägdes fastigheten av professor Nils Magnus Tannström. Fastigheten var stor, totalt 110 hektar, därav 24 hektar åker och 85 hektar skog. Fastigheten kunde föda 7 hästar och 20 nötkreatur. Byggnaderna var i gott skick. Fastigheten var utarrenderad till Erik från Östberg, som fick den 29 mars 1827 glädjas åt en dotters födelse. Hon döptes till Margreta. Erik dog emellertid i sina

bästa år, varefter änkan gifte sig med en välbärgad bondson från Valla. Han kallades i dagligt tal för Lasse i Glasätt. Denne man kom att köpa den välskötta fastigheten Glasätt.

Styvdottern Margreta kom att växa upp till en vacker och präktig kvinna med affärsbegåvning. Med henne ingick Carl Burman äktenskap den 20 september 1849. Lasse i Glasätt lät överföra Glasätt till Margreta den 30 december 1856 och fastigheten förblev hennes personliga egendom under hennes livstid.

Carl satte stort värde på sin hustru Margreta och hennes affärsbegåvning. Vid uppgörelse av större och viktiga affärer fick hon många gånger fälla utslaget.

Carl Burmans affärer

Ännu hade Carl ingen nämnvärd förmögenhet men genom sitt fria umgängessätt och sina i ögonen fallande talanger fick utan svårighet kompanjoner, som var i god ekonomisk ställning. Tillsammans med direktör Per Nilsson i Fyrås, ägare till Edefors såg och kvarn, fick han vara med om en del lyckade skogsaffärer och i ännu högre grad tillsammans med länsman Per Holm i Ström. Holm och Burman ägde omsider all skog efter Ströms vattudal till flera mils längd och för att underlätta exploateringen av densamma bildade de ett bolag, benämnt Ströms Trävarubolag. Bolagets sannolikt största skogskomplex torde ha varit Sjulsåsens och Svaningens byars utmarker, inte mindre än 18 000 hektar. Men även för egen del köpte Burman

då hans ekonomi började bli god, en hel del skogar och hemman, varav bildades bolag under benämningen Carl Burmans Trävarubolag. Han kom att äga skog inom 22 skogsfastigheter. Trävarupriserna gick ständigt uppåt och nådde sin kulmen under fransktyska kriget i början av 1870-talet, då vinsterna av förut upprättade köp formligen strömmande in.

Carl Burmans familj

Det var inte bara kapitalet som växte utan även hans familj.

Av sammanställningen framgår att i familjen fanns två söner och fyra döttrar. Makarna hade en varm önskan att deras barn skulle få god skolunderbyggnad. Sönerna gick i läroverket. Sonen Lars tog studentexamen. Båda sönerna dog unga, Lars dog 30 år gammal och Karl dog 31 år gammal. Döttrarna, utom Karin som var äldst, gick i fröken Sundbergs flickskola. Snart började unga män att intressera sig för de glada och levnadsfriska flickorna, som utom sina personliga egenskaper även kunde hjälpa upp unga mäns mindre lysande ekonomi. Samtliga döttrar blev bosatta i Östersund eller dess närhet. Nu var döttrarna välbeställda fruar med namn och anseende.

Carl Burman som prästlöne-uppbördsman och diversehandlare

Då tyngdpunkten av Burmans affärer med skogsfastigheter hade förlagts till norra Jämtland, beslöt han att flytta till Hammerdal, där han arrenderade kyrkoherdebostället och var prästlöneuppbördsman under kyrkoherde Östlunds tid. Prästerskapets lön bestod vid denna tid av lantmannaprodukter såsom hö, halm och korn m.m. Dessa produkter tog uppbörds mannen emot och förvandlade till klingande mynt, varav han enligt överenskommelse behöll en del för sina besvär och prästerna i församlingen erhöll resten. I ett så stort pastorat som Hammerdal inbringade denna syssla en icke föraktlig årsinkomst.

Men lusten att idka diversehandel fanns fortfarande. År 1866 öppnade Burman en sådan, som han skötte med omsorg, i en till prästgården hörande stuga. Kanske framträdde och utvecklades hans fyndighet och affärsbegåvning mest inom denna gren av hans rörelse. Det hände mer än en gång att köparen av en vara, i stället för klingande mynt kunde få betala med en bjälkfura på

dennes mark. Köparen var som regel nöjd med denna byteshandel, ty skogarnas värde var ringa – att affären gick med flera hundra procent i vinst säger sig själv. Under den tid Burman var arrendator på prästbolet hade han diversehandel och sålde även vin och brännvin. Fastän många år hade förflutit, sedan hembränningens dagar förekom brännvinsförsäljning hos flertalet diversehandlare. Burman ansågs som en rejäl affärsman, hjälpsam och snäll mot sina kunder. Han var inte rädd att sälja på kredit, lånade även ut pengar, men blev skulden för stor, så övergick i regel den skuldsatte bondens hemman i Burmans ägo.

Det kom en ny kyrkoherde till Hammerdal, Ph. Dr. Nils Theodor Feltström, en som inte dolde sin tanke om att något otillbörligt utövades i församlingen. Han märkte, att en och annan kund var särdeles högljudd vid avresan från handelsboden. Antingen hade kunderna undfågnats eller också köpt spritvaror. Vin var ännu så länge fri handelsvara men inte starkare spritvaror. Församlingsherden fann det i hög grad olämpligt, att personer vid besök i prästgården, lät vara i en förhyrd stuga, blivit ankomna av starka drycker. Dessutom ämnade kyrkoherden själv driva boställets jordbruk och därför sade han upp Burman till avflyttning senast allmänna fardagen den 14 mars 1872. För Burman återstod således ingenting annat än att skaffa sig egen gård i närheten och han köpte 1871 hemmanet Moviken nr 17 av Olof Svensson. Så småningom avvecklade Burman den handelsrörelse, som inbringat så betydande penningssummor. Den 14 februari 1882 inköptes den i närheten av Moviken liggande fastigheten Mo nr 18, Tåpan.

Dåtidens kommunikationsmedel

Under sina affärsförbindelser i norra Jämtland, som fortfarande var de huvudsakligaste, fick Burman efter döttrarnas avflyttning från hemmet även många andra intressen att bevaka i och invid Östersund. Detta medförde att han ofta måste företaga resor mellan staden och Hammerdal. Det fanns ingen järnväg norröver från Östersund på den här tiden och ännu mindre bil- eller busstrafik. Ja det fanns inte ens telefon.

I stället för dessa kommunikations-

Fortsättning följer på nästa sida

På begravningsplatsen väster om Frösö kyrka finns Burmans familjegrav

Fortsättning Carl Burman

medel så förvärvade Burman en häst, som ansågs uthållig och nästan outtröttlig på att springa. Med denna häst förkortades den vanligtvis tidsödande resan åtskilliga timmar. Det sadades, att han tillryggalade vägsträckan mellan Moviken och Glasätt på nio timmar och i betraktande av de dåliga vägarna och att det i restiden ingick två raster, en i Ollsta och en i Lit, ansågs resultatet mycket gott.

Tillbaka till Glasätt

Så småningom började makarna känna sig ensamma i Hammerdal och längtade att komma närmare sina barn och deras familjer. Vintern 1892 flyttade de därför tillbaka till Glasätt för att leva i lugn och ro på sin ålderdom. Denna lyckliga tid blev emellertid av kort varaktighet, ty redan den 9 juni samma år dog fru Burman. Den efterlevande maken sörjde djupt, vilket kan utläsas på gravstenen med inskriptionen: Min ömt älskade maka.

Burmans verksamhetslust var dock inte slut. Han satte gårdens jordbruk i gott stånd och utförde en rad av förbättringar. Därtill erfordrades det arbetskraft. Arbetare från skilda håll fick här sin utkomst.

Genom intensiv drift var inom kort gårdens avkastning mer än tillräcklig för kreaturens och hästarna behov, varför försäljning av hö förekom i avsevärd mängd. Men oavsett om höpriset var högt eller lågt höll Burman alltid

samma pris, 7 ½ öre per kg. Ingen fick köpa på kredit. Det är troligt att Burman under årens lopp hade funnit att kontantsystemet var bäst både för köpare och säljare. Men många ansåg tillvägagångssättet var hårt.

Slutord

Så småningom tog åldern ut sin rätt. Intresset för affärer och penningssamlande slappnade. Tiden förflöt utan större överraskningar och den 8 juni 1902 ändades han växlingsrika liv.

Burman hade vid sin makas frånfalle överlämnat stora penningbelopp till medarvingarna, men det oaktat uppgick boets behållning till sjuisiffrigt tal. Burman och hans samtida skogs-patroner var pionjärer och banbrytare för den kommande skogsindustrin. De satte yxan och sågen igång. Det blev bjällerklang mellan de snötyngda stammarna i de jämtländska skogarna. Pionjärerna blev som regel förmögna. Men resultatet av det hela, det fick förra århundradets män inte se och uppleva – skogsindustrins dominerande inflytande på Sveriges handelsbalans.

Text: Milton Nilsson

Foton: Milton Nilsson och Jämtlands läns museum

Källor: Landsarkivet

Carl Burman i Hammerdal av L.P. Hansander.

Döpta

**1 oktober - 31 december
2008**

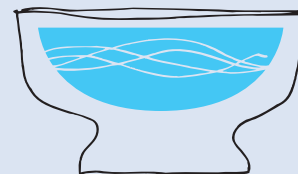

Illustration: Susanne Engman/IKON

Frösö

Elisa Delahaye-Fränberg (25 juli)

Jonas Karström

Erika Elnerud

Anna Nordin

Max Sandberg

Siri Bergström

Frans Langefors

Knut Langefors

Noel Bergman

Silke Leonsson

Alba Lombard

Josefin Blomqvist

Filip Norrman

Jomi Laakkonen

Ella Falk

Embla Trewe

Kajsa Reinholdtsen

Edwin Bouvin

Elina Ivarsson

Isak Roos

Leo Klev

Alice Edlund

Alice Hult

Emma Axrup

Tuva Näsström

Kiran Calangutkar

Olov Portnoff

Harry Jakobsson

Leo Lindkvist

Maya Kram

Klara Thand

Tove Björk

Emil Olsson

Agnes Konradsson

Hilma Pettersson

Knut Wellenius

Otto Wellenius

Hedda Almgren

Vincent Zetterlund Larsson

Hanna Andersson Lundqvist

Siri Huber

Freja Larsson

Sunne

Jesper Karlsson

Birgitta Lindahl om sina...

... 20 år som kyrkvärd

Att vara kyrkvärd - vad innebär det? Den frågan hade jag inte fått något riktigt bra svar på, då jag i januari 1989 började min tjänst som kyrkvärd i Frösö församling.

Ganska snart fick jag emellertid förmånen att delta i ett par mycket fina och givande kyrkvärdskurser. Jag fick också i min hand Carl Henrik Martlings bok *Tjänst i heligt rum*, och jag lärde mig mycket. Mest lär man sig ändå genom att vara i tjänst tillsammans med hjälpsamma och erfarna kollegor.

Kyrkvärdsbegreppet har ingenting med värde eller värdskap att göra. Ordet "värd" i kyrkvärd kommer av ett ord som betyder ungefär vårda, värna, värja. Det är alltså det vi ska vara, vårdare, värnare. Ord att verkligen ta till sig och fundera på.

En söndagmorgon i Frösö kyrka

Vi kyrkvärdar arbetar alltid två och två tillsammans, och när vi tänt ljusen på det lilla altaret i sakristian, är vi medvetna om att nu är vi i tjänst i heligt rum. Det är något särskilt med att arbeta i en kyrka. Och alldeles särskilt när den är så gammal som vår. Väggarna, atmosfären, allt är liksom impregnerat av gångna generationers böner, rop om förbarmande, lovsång. Just nu är det vi som lever och rör oss här, men ganska

snart skall andra ta vid. Det är, som det står i psalmen 297:2: *"Tidevarv komma, tidevarv försvinn/släkten följa släktens gång./Aldrig förstummas tonen från himlen/ i själens glada pilgrimssång."*

Vi är inte ensamma i kyrkan. Här finns kyrkvaktmästaren, vårt allt i allo, här finns präst och organist. Tillsammans går vi igenom agendan. Vi ser till att altaret är prytt i dagens liturgiska färg, med blommor och rätt antal ljus (det varierar under kyrkoåret), att psalmnumren hängs upp i vederbörlig ordning, att agendor med meddelandeblad finns disponibla till höger vid entrén, m m.

Kyrkan äger många vackra skruder i kyrkoårets olika färger. Det är kyrkvärdens uppgift att se till att prästens liturgiska dräkt bär dagens färg, att den sitter som den ska, och att allt är snyggt och prydligt. Det är därför bra om man tidigt lär sig att det är ryggsidan av mässhaken som är finast, mest utsmyckad och broderad, för det är pinsamt för kyrkvärderna om stolan hänger snett och mässhaken sitter bak och fram, när prästen går inför altaret.

När alla förberedelser är klara går vi ner till entrén för att välkomna församlingsborna. När klockorna ringer samman är vi tillbaka i sakristian där vi, tillsammans med prästen, ber för dagens högmässa. Vi har synnerligen skickliga och engagerade organister i vår församling och våra präster är alla musikaliska och väljunga. Resultatet har blivit en sångglad församling. Det är festligt och högtidligt när tonerna till första psalmen i högmässan strömmar från orgeln och sången sedan fyller hela kyrkan.

Vad beträffar de olika momenten i gudstjänsten, så är det helt säkert textläsning, som är kyrkvärdens viktigaste uppgift. Det gäller att läsa klart, tydligt och begripligt, vilket betyder lästräning veckan innan. Är texten dunkel får jag gå till sammanhanget varur den är hämtad och försöka begripa vad det verkligen står. Bara så kan jag förhoppningsvis förmedla textens budskap till församlingen.

Det blir dags för predikan. Våra präster är goda predikanter och det är alltid med förväntan vi bereder oss att lyssna och ta emot den andliga färdkost som vi skall leva av under veckan. Det är för det mesta mycket folk i Frösö kyrka och nattvardsgångarna är mäktiga. Praktiskt taget hela kyrkan går fram. Om textläsningen har betytt mycket för mig, så har ändå det allra största varit att få assistera prästen vid distributionen av nattvarden. Detta sakrament, så ofattbart, så högtidligt, blir här påtagligt och alldeles konkret.

Bön genomsyrar kyrkan under hela gudstjänsten. Det andliga klimat som den skapar får vi, först och främst, ta med oss ut på kyrkbacken där vi dricker kaffe och finns till hands för dem som vill byta några ord med oss, och sedan vidare ut i vardagen som väntar.

En gåva att tacka för

Som kyrkvärdar är vi med i gudstjänsten också under veckorna och vi finns med i olika sammanhang. Vi syns tydligt i kyrkan och blir därför också igenkända "ute på bygden". Jag tror att man sammanfattningsvis kan säga att tjänsten som kyrkvärd, värnare-vårdare, är en heltidssyssla. För mig började den som en tjänst, ett uppdrag, men allt eftersom åren har gått, har den förvandlats till en gåva, som jag nu bara ödmjukt kan tacka för.

Foto: Göran Modén

Kyrkvärdar i Frösö församling

Fr. vänster Astrid Furberg, Ingrid Borgström, Arne Eskilsson, Birgitta Öhr, Birgitta Lindahl, Kerstin Bengtsson, Karin Sundström.
Saknas på bilden gör: Karin Sköld och Margot Lindberg

En helt vanlig dag på jobbet

Frösö församling och Norderö/ Sunne församlingar har tillsammans 24 anställda inom 10 olika yrkesområden. Här nedan får vi följa en av dem, Maria Löfgren, kyrkovaktmästare i Norderö och Sunne församlingar, en helt vanlig dag på jobbet.

Jag heter Maria Löfgren och är kyrkovaktmästare i Norderö och Sunne församlingar. Jag började arbeta på Frösö kyrkogård när jag var 20 år.

En vinterdag när jag satt och förde över samfällighetens gravböcker till ett nytt datoriserat gravboksprogram så ringde telefonen. Det var min nuvarande arbetskollega Mats Andersson som behövde hjälp av någon som förstod sig på allt som växer och blommor på kyrkogården. Eftersom det är så roligt tackade jag ja. Efter en tid erbjöds jag att ta över efter Barbro Thuresson som jobbat som kyrkogårdsvaktmästare i Norderö församling, för hon skulle gå i pension. Tackade gladeligen ja och gick bredvid henne en tid och fick lära mig rutiner och arbetsuppgifter.

Att beskriva en vanlig dag på jobbet kan bli lite lurigt, det skiljer sig verkligen från dag till dag. Om det är varmt och soligt måste vi vattna - det går åt ca två kannor vatten på varje gravplantering. Det blir 360 kannor på Sunne och Norderön tillsammans, då är ej rabatter och krukor inräknade.

En vanlig sommardag

Det är en vanlig sommardag då alla sommarjobbare är på plats. Vi samlas i Sunne vaktmästare klockan sju och går

igenom dagens arbetsuppgifter - klippa gräs, vattna och rensa på Norderö kyrkogård. Eftersom vi har alla redskap i Sunne börjar vi lasta på släpvagnen. På väg till färjan åker vi förbi Sunne kyrkoruin, över broarna fram till Isön. Mobiltelefonen ringer. Det är ett par som vill komma ut och titta på Norderö kyrka.

På färjan kliver vi ut på däck. Det är kavlugnt på Storsjön. Solen värmer skönt och himlen är klarblå. Väl iland på Norderösidan ser man sädesfält och potatisåkrar, och ofta rådjur med sina små kid. Norderö kyrkas vita kontur och klockstapeln närmar sig, inbäddad som en egen ö mitt i åkrar och hagar.

Jag parkerar och vi lastar av släpvagnen. Johan och Annika vill trimma, Ulla och Hans börjar vattna sommarblommorna. Själv går jag in i kyrkan för att ta bort en vissnad altarbukett. De tjocka stenväggarna i kyrkan, från sent 1170-tal, ger svalka på sommaren. Jag går ut och sätter mig på sittgräsklipparen. Klipper runt sockenstugan och parken först, så att Annika och Johan hinner trimma runt gravstenarna.

Klockan nio fikar vi i parken. Som vanligt skrattar och skojar vi om allt möjligt. Efter fiket hjälps vi åt att rensa bort röksvamp och lite ogräs på grus-

gravarna. Jag plockar en bukett med ängsblommor för att sätta på altaret.

Det blivande brudparet anländer. Vi går in i kyrkan och jag svarar på deras frågor: Hur många får plats i kyrkan? Får man tända ljusen i kristallkronan? Innan de åker får de telefonnumret till vår präst Maria Nilsson, för att boka in en träff.

Jag fortsätter med klippningen inne på kyrkogården. En öbo kommer fram och hälsar. Otaliga är de historier om personerna som ligger på kyrkogården - livsöden som fånglar och sätter spår. I mitt jobb ingår det att lyssna, stötta och hjälpa och jag får så mycket tillbaka. Efter en stunds samtal återgår jag till att klippa det sista och lastar sedan på gräsklipparen på släpvagnen.

Lunchen äter vi i sockenstugan, vi gnäller lite över att det är för varmt. Det är viktigt att dricka vatten och ha en keps på huvudet. Efter lunch fortsätter de andra att randa grusgravarna. Jag går till minneslundan och vattnar perennrabatten. Här växer dagliljor i mörkgult som samsas med en ståtlig kvanne i mörkrött. Allåkerbären med små söta blommor vill täcka all ledig jordyta. Det växer en nepeta som ger ifrån sig en angenäm doft vid beröring. En krypene i blåsilver fajtas om plats men tuktas ständigt av rådjurens framfart. Av utrymmesskäl är den här rabatten inte så stor, och med rådjur som hälsar på är den i konstant förändring. Efter vattningen går jag och rensar grusgravar. Det är varmt och svetten rinner efter ryggen.

När vi är klara packar vi ihop och åker tillbaka till Sunne med kvart över tre färjan. Där ska gräsklipparna tvättas för att användas igen imorgon. Så är arbetsdagen slut och hem och familj väntar.

Sunne och Norderö församlingar

Församlingsexp:

Sunne Prästbord 110

832 94 Orrviken

Telefontid torsdagar 10-14

tel: 063-401 03,

fax: 063-402 53

Kyrkogårdsvaktmästare,

Sunne, tel: 063 - 402 07

070 - 216 38 29

Sockenstugan

Sunne, tel: 063 - 402 39

Frösö församling

Mars

SÖNDAG 29/3

5 i fastan

- 11 Frösö kyrka. Högmässa, Lars-Åke Wikström, Bo Karlsson, Frösö Gospel.
18 Hornsbergskyrkan. Musikgudstjänst med Archi Jamt och Lena Moén.

April

ONSDAG 1/4

- 19 Hornsbergskyrkan. Mässa, Helen Persson.

SÖNDAG 5/4

Palmsöndagen

- 11 Frösö kyrka. Högmässa, Helen Persson, Frösö kyrkokör.

TORS DAG 9/4

Skärtorsdagen

- 14 Valla servicehus. Andakt med nattvard, Göran Modén.
15 Västervik. Andakt med nattvard, Göran Modén.
19 Hornsbergskyrkan. Skärtorsdagsmässa, Göran Modén.

FREDAG 10/4

Långfredagen

- 11 Frösö kyrka. Långfredagsgudstjänst, Göran Modén. Monica Jonasson, cello.
15 Hornsbergskyrkan. Musik i passionstid.

LÖRDAG 11/4

Påskafton

- 23 Hornsbergskyrkan. Påsknattsmässa, Lars-Åke Wikström.

SÖNDAG 12/4

Påskdagen

- 11 Frösö kyrka. Högmässa, Lars-Åke Wikström.

MÅNDAG 13/4

Annandag påsk

- 11 Hornsbergskyrkan. Emmausmässa, Lars-Åke Wikström.

SÖNDAG 19/4

2 i påsktiden

- 11 Frösö kyrka. Gudstjänst, Helen Persson. Bengt-Erik Norlén, fiol.
14 Bonden. Andakt, Helen Persson.
16 Hornsbergskyrkan. Orgelmusik med elever till Mirella Sarp, Marie Tängmark och Mats Ternvall.

ONSDAG 22/4

- 08 Hornsbergskyrkan. Morgonmässa och kyrkfrukost, Göran Modén.

SÖNDAG 26/4

3 i påsktiden

- 11 Hornsbergskyrkan. Familjegudstjänst med bibelutdelning till församlingens 6-åringar, Göran Modén. Musikalen "Regnbågen" med Tuttitruktikören och Ceciliakören.

ONSDAG 29/4

- 12 Hornsbergskyrkan. Kyrklunch, Göran Modén.
19 Hornsbergskyrkan. Gospelmässa, Svante Tängmark. Frösö Gospel.

Maj

SÖNDAG 3/5

4 i påsktiden

- 11 Frösö kyrka. Gudstjänst, Svante Tängmark.

ONSDAG 6/5

- 19 Hornsbergskyrkan. Mässa, Göran Modén.

TORS DAG 7/5

- 10 Hornsbergskyrkan. Vardagsgudstjänst med sopplunch, Svante Tängmark, Lars-Åke Wikström.

SÖNDAG 10/5

5 i påsktiden

- 11 Frösö kyrka. Konfirmation med mässa, Göran Modén, Urban Nolander, Valla konfirmander. Sång av Frösö ungdomskör.
14 Valla servicehus. Andakt, Göran Modén.
18 Musik i Frösö kyrka. Octava under ledning av Henry Åkerlund.

ONSDAG 13/5

- 11 Rådmanngatan. Andakt, Helen Persson
11 Hornsbergskyrkan. Teckenspråksgudstjänst, Johan Selin.
19 Hornsbergskyrkan. Mässa, Helen Persson.

SÖNDAG 17/5

Bönsöndagen

- 11 Frösö kyrka. Konfirmation med mässa, Shermine Nolander, Lars-Åke Wikström, Vårgruppens konfirmander.
14 Västervik. Andakt, Lars-Åke Wikström.

ONSDAG 20/5

- 08 Hornsbergskyrkan. Morgonmässa och kyrkfrukost, Maria Nilsson.

TORS DAG 21/5

Kristi himmelfärds dag

- 08 Frösövallen. Gökotta tillsammans med EFS, Helen Persson.

SÖNDAG 24/5

Sönd. före pingst

- 11 Frösö kyrka. Gudstjänst, Svante Tängmark.

ONSDAG 27/5

- 19 Hornsbergskyrkan. Mässa, Helen Persson.

LÖRDAG 30/5

Pingstafton

- 18 Frösö kyrka. Andaktsstund i anslutning till gemensam urnedsättning, Helen Persson.

SÖNDAG 31/5

Pingstdagen

- 11 Frösö kyrka. Högmässa, Helen Persson. Angelika Lindahl, sång.

Juni

ONSDAG 3/6

- 11 Hornsbergskyrkan. Teckenspråksgudstjänst, Johan Selin.

LÖRDAG 6/6

Sveriges nationaldag

- 18 Frösö kyrka. Nationaldagsfirande, Svante Tängmark, Frösö kyrkokör.

SÖNDAG 7/6

Hel.trefaldighets dag

- 11 Frösö kyrka. Högmässa, Svante Tängmark. Anna Brandt, sång.

ONSDAG 10/6

- 11 Rådmanngatan. Andakt, Lars-Åke Wikström.

SÖNDAG 14/6

1 e. tref.

- 11 Frösö kyrka. Högmässa, Lars-Åke Wikström.
14 Valla servicehus. Andakt, Lars-Åke Wikström.

Välkomna till
Kyrkans öppna förskola
Liten & Stor

I Valla
Sikvägen 88
Fredagar 9-11
063-437 37

I Hornsberg
Fritzhemsgatan 4
Tisdagar 12.30-15
Torsdagar 9-11
063-12 65 97

Frösö Pastorat

Pastorsexpedition

Sikvägen 88, 832 53 Frösön

Telefontid vardagar 8-12, 13-16
tel: 063-161150, fax: 063-161166
[e-post: info@frosokyrka.se](mailto:info@frosokyrka.se)

Frösö församling

Kyrkogårdsexpedition

Telefontid vardagar 11-12, tel: 063-43101

Kyrkor

Frösö kyrka, tel: 063-43573

Hornsbergskyrkan, tel: 063-122757

Barntimmar

Hornsberg, tel: 063-126597

Valla, tel: 063-437 37

Ungdomsverksamhet

tel: 063-44656

Med reservation för ändringar. För aktuellt veckoprogram, se predikatorena i ÖP eller LT på fredagar.

Kyrkbladet

REDAKTÖR: Carina Norrman, mail: carina.norrman@telia.com, ANSVARIG UTGIVARE: Göran Modén, ADRESS: Frösö församling Sikvägen 88, 832 53 Frösön, TELEFON: 063-16 11 50, FAX: 063-16 11 66, TRYCK: Berndtssons Tryckeri AB, BILDBEARBETNING: Bild & Retuschverket.

Sunne och Norderön

Längtans trudelutt

Jag satt i köket och från rummet intill kom en svag men bekant trudelutt från teven. Genast flyttades jag ungefär 30 år tillbaka i tiden. Jag satt som nu i köket men det var ett annat kök, mina föräldrars kök med knallröda perstorpsluckor. Trudelutten var densamma och trots att jag inte såg teven då heller visste jag precis vad jag skulle ha sett. En tecknad sol som gäspade dalade längs högra sidan av bildrutan för att lägga sig till rätta i ett moln. Molnet åkte sedan iväg med den sovande solen i bildens underkant, medan siffror visades i bildrutans mitt och trudelutten tonade ut.

Jag landade i verkligheten och nuet av att min son kom och klagade på att det bara var tråk på teven. Hade jag varit kvar i dagdrömmen visste jag precis vad som hade hänt. Min pappa hade kommit in i köket och glatt förkunnat att det hade "längtat" en timme och trettiosju minuter nu. Längtat...det tog lång tid innan jag förstod vad han menade. Teven hade rapporterat om solens upp- och nedgång, och dygnets ljusa timmar hade utökats. Jag vet inte om det bara är i mina hemtrakter man säger att det längtar. Men jag tycker att det är ett ganska fint uttryck. Att längta är väl samma sak som att vänta men utan alla negativa omständigheter. Att vänta innebär att utgången kan vara fördelaktig eller också mindre trevlig. Att längta är på sin höjd bitterljuvt för att något positivt inte händer tillräckligt fort.

Många är det som längtar denna tid, efter ljuset och värmen. Så höstmänniska jag är så längtar även jag. Min längtan står till påskens berättelser, att i kyrkans gudstjänster och bibelns texter påminnas om vad Gud har gjort för mig. Det har aldrig funnits och kommer aldrig att finnas en synd som Jesus inte har försonat och där är mina tillkortakommanden inräknade.

Jublet stiger i mitt inre:

"Guds son en gång i morgonglans skall åter komma hit, och alla ängslans skuggor flyr och världen fylls av liv."

Sv.ps 490:1.

Väl mött i kyrka och bygd!

Maria Nilsson

Komminister

i Sunne och Norderön

maria.nilsson@sunnekyrka.se

Detta händer i Sunne

April

LÖRDAG 11/4

Påskafton

23 Påsknattsmässa.

MÅNDAG 13/4

Annandag påsk

12 Annandagsgudstjänst på Sunnebacken.

TISDAG 21/4

12 Trivsellunch i sockenstugan.

SÖNDAG 26/4

3 i påsktiden

11 Gudstjänst med Frösö Gospel.

18 Aftonmusik med Frösö vokal och Näldens storband.

ONSDAG 29/4

12 Trivsellunch i Hara föreningshus.

Maj

LÖRDAG 9/5

15 Musikgudstjänst med Snowstars, under ledning av Marie Tängmark.

SÖNDAG 10/5

5 i påsktiden

18 Vårkonsert med kyrkokören och solister.

TISDAG 12/5

12 Trivsellunch i sockenstugan.

ONSDAG 20/5

12 Trivsellunch i Hara föreningshus.

TORSDAG 21/5

Kristi himmelfärds dag

08 Gökotta i gläntan.

SÖNDAG 24/5

Sönd före pingst

18 Aftonmusik med Anders Hedén och kör.

SÖNDAG 31/5

Pingstdagen

11 Konfirmation.

18 Musik med Frösö Gospel.

Juni

LÖRDAG 20/6

Midsommardagen

12 Gudstjänst i kyrkoruinen.

Detta händer på Norderön

April

FREDAG 10/4

Långfredag

11 Långfredagsgudstjänst.

SÖNDAG 12/4

Påskdagen

11 Gudstjänst.

ONSDAG 22/4

12 Trivsellunch i sockenstugan OBS! Ändrad dag.

Maj

SÖNDAG 10/5

5 i påsktiden

15 Gudstjänst.

TORSDAG 14/5

12 Trivsellunch i sockenstugan.

Juni

SÖNDAG 14/6

1 e tref

15 Gudstjänst.

Upprop till Församlingsbor i Sunne

Sunne kyrkoråd disponerar över en stiftelse med namnet "Sunne församlings stiftelse". Stiftelsen innehåller en mindre summa pengar, som kan användas till stöd och uppmuntran för församlingsbor. Gärna som belöning för insatser som främjar församlingens utveckling, men även vid akut uppkomna behov.

För mer information vänd er till församlingens komminister Maria Nilsson tel: 063-401 03 eller kyrkorådets ordförande Britta Persson tel:063-373 39.

Sunne Kyrkoråd